

MAŁGORZATA NAJDESKA¹

Instytut Psychologii

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

JAN CIECIUCH

Wydział Psychologii

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

**POLSKA ADAPTACJA KWESTIONARIUSZA DO POMIARU
MOCNYCH STRON CHARAKTERU
INTERNATIONAL PERSONALITY ITEM POOL-VALUES IN ACTION
(IPIP-VIA). WYNIKI WSTĘPNE²**

**Polish adaptation of the questionnaire for measuring character strengths
International Personality Item Pool – Values in Action (IPIP-VIA).
Preliminary results.**

Abstract

In 2004 Peterson and Seligman presented their concept of virtues and 24 character strengths which are widely-valued positive characteristics considered to be important for achieving a good, happy life (Peterson, Seligman, 2004). For their measurement Peterson and Seligman (2004) developed *Values in Action – Inventory of Strengths* (VIA-IS).

As a part of his *International Personality Item Pool* project (ipip.ori.org), Goldberg developed his own measurement of Peterson and Seligman's character strengths, which differs from VIA-IS for example in its open access form.

Research on Polish version of the *International Personality Item Pool – Values in Action* questionnaire (IPIP-VIA) was conducted on a sample of $N = 908$ adults. It proved satisfactory psychometric properties of the tool. High or satisfactory reliability for all the scales measuring character strengths was achieved. Validity of the tool was tested by comparing sex differences obtained in research with a Polish version of the IPIP-VIA and the results of studies conducted in the UK with the VIA-IS questionnaire.

Key words: character strengths, positive psychology, IPIP-VIA

¹ Adres do korespondencji: m.najderska@gmail.com

² Praca naukowa finansowana ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/01/D/HS6/04077.

Christopher Peterson i Martin E. P. Seligman są twórcami psychologicznej koncepcji cnót (*virtues*) i mocnych stron charakteru (*character strengths*) jako pozytywnych charakterystyk różnych aspektów osobowości. Książkę, w której zawarł opis tej koncepcji (*Character strengths and virtues: A handbook and classification*, 2004) nazywają *Podręcznikiem zdrowia psychicznego* (*Manual of the sanities*), ponieważ jest ona swoistą odpowiedzią na klasyfikację zaburzeń psychicznych stworzoną przez Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne (*Diagnostic and statistical manual of mental disorders*) (Peterson, Seligman, 2004; Ruch, Proyer, Harzer, Park, Peterson, Seligman, 2010).

Autorzy poprzez swoją koncepcję cnót i mocnych stron charakteru zwracają uwagę psychologów na te aspekty funkcjonowania człowieka, dzięki którym może on rozwijać się, wzraszać, prowadzić dobre, szczęśliwe życie, (Seligman, 2002). Celem Petersona i Seligmana (2004) było stworzenie katalogu cech, które prowadzą do najwyższego osiągalnego przez człowieka dobra, czyli rozumianej po arystotelesowsku eudajmonii. Jest nią według nich taka szczęśliwość, do której dochodzi się wskutek działania zgodnego z cnotą.

Cnoty są definiowane przez autorów jako te podstawowe właściwości człowieka, które były cenione przez filozofów moralności i myślicieli religijnych na przestrzeni wieków (*Virtues are the core characteristics valued by moral philosophers and religious thinkers*; Peterson, Seligman, 2004, s. 13). Na podstawie analizy tekstów klasycznych filozofów i myślicieli religijnych różnych wyznań Peterson i Seligman skonstruowali taki katalog cnót. Należą do niego: mądrość (*wisdom*), odwaga (*courage*), humanitaryzm (*humanity*), sprawiedliwość (*justice*), umiarkowanie (*temperance*) i transcendencja (*transcendence*). Według Petersona i Seligmana cnoty te są bardzo powszechne, a być może mają nawet charakter uniwersalny (Carr, 2004; Dahlsgaard, Peterson, Seligman, 2005; Peterson, Seligman, 2004). Wyniki badania Biswas-Dienera (2006) potwierdzają, że te właściwości są cenione zarówno wśród Masajów (zamieszkujących Kenię), Inuitów (zamieszkujących Grenlandię), jak i studentów ze Stanów Zjednoczonych.

Cnoty w ujęciu Petersona i Seligmana (2004) nie są mierzalne. Ich psychologicznym wskaźnikiem są mocne strony charakteru (*character strengths*). Mocne strony na gruncie ich koncepcji są swoistymi przejawami cnót, a zarazem sposobami na osiągnięcie owych cnót. Peterson i Seligman (2004) piszą, że mocne strony charakteru są psychologicznymi elementami – procesami lub mechanizmami, poprzez które są definiowane cnoty (*Character strengths are the psychological ingredients—processes or mechanisms—that define virtues*, s. 13). Każdej cnocie przyporządkowany jest zbiór kilku mocnych stron charakteru. Stanowią one zestaw pozytywnych cech człowieka, których posiadanie w różnych kulturach i okresach historycznych uznawane było za istotne dla osiągnięcia dobrego, szczęśliwego życia. Przejawiają się one w myślach (*thoughts*), uczuciach (*feelings*) i zachowaniach (*behaviors*) osób (Peterson, Seligman, 2004; Park, 2009). Mocne strony charakteru stanowią podgrupę tych cech osobowości, którym ludzie zwykle przypisują wartość moralną, czyli oceniają je jako dobre (Peterson, 2006; Peterson, Seligman, 2004).

Relacja między cnotami a mocnymi stronami charakteru w ujęciu Petersona i Seligmana (2004) daleka jest od jednoznaczności. Dodatkowym problemem teoretycz-

nym jest ugruntowane znaczenie terminu cnota w filozofii i teologii. Zagadnienia te zasługują na osobną precyzyjną analizę. W niniejszym artykule nie podejmujemy tych zagadnień, ale koncentrujemy się wyłącznie na klasyfikacji i pomiarze mocnych stron charakteru. Konstrukty ten nie jest uwikłany w relacje z pozapsychologicznym pojęciem cnoty. Stanowi raczej uzupełnienie klasycznego opisu osobowości w kategoriach neutralnych cech o opis w kategoriach cech pożądanых, którymi właśnie są mocne strony charakteru.

Klasyfikacja Petersona i Seligmana (2004) zawiera 24 mocne strony charakteru. Autorzy, konstruując katalog, przyjęli, że aby dana cecha została uznana za mocną stronę charakteru, powinna spełniać kryteria zawarte w tabeli 1 (Park, Peterson, Seligman, 2004).

Tabela 1

Kryteria odróżniające mocne strony charakteru od innych charakterystyk człowieka (criteria for a character strength; Park i in., 2004, s. 605)

-
1. **Powszechność** (*ubiquity*) – mocna strona charakteru jest uznawana za wartościową niezależnie od kultury.
 2. **Dawanie poczucia spełnienia** (*fulfilling*) – mocna strona charakteru daje jej posiadaczowi poczucie spełnienia, satysfakcję i radość.
 3. **Wysoka ocena moralna** (*morally valued*) – mocna strona charakteru nie jest postrzegana jako pozytywna ze względu jedynie na pozytywne skutki, które za sobą niesie; mocna strona charakteru jest spostrzegana jako sama w sobie moralnie cenna.
 4. **Wzrastanie innych** (*does not diminish others*) – na skutek przejawiania, działania czy realizowania mocnych stron charakteru, inni stają lepsi. Ludzie raczej je podziwiają niż ich zazdroszczą.
 5. **Posiadanie negatywnego przeciwieństwa** (*nonfelicitous opposite*) – przeciwieństwem danej mocnej strony charakteru nie może być inna cecha pozytywna, dająca szczęście.
 6. **Podobieństwo do cechy** (*traitlike*) – mocna strona charakteru jest podobna do cechy osobowości – jest stałą, zgeneralizowaną tendencją do pewnych zachowań, emocji, sądów.
 7. **Mierzalność** (*measurable*) – mocna strona charakteru może być mierzona przez badaczy jako jedna z różnic indywidualnych.
 8. **Rozróżnialność** (*distinctiveness*) – mocna strona charakteru jest odróżnialna teoretycznie i empirycznie od każdej innej mocnej strony charakteru.
 9. **Uosobienie** (*paragons*) – istnieją osoby, które są symbolem, uosobieniem danej mocnej strony charakteru.
 10. **Cudowne dziecko** (*prodigies*) – istnieje cudowne dziecko, które przejawia daną mocną stronę charakteru.
 11. **Całkowity brak** (*selective absence*) – istnieją osoby zupełnie pozbawione danej mocnej strony charakteru.
 12. **Zwyczaje** (*institutions*) – wykształcenie danej mocnej strony charakteru jest zamierzonym celem społecznych zwyczajów i rytuałów, które mają na celu jej kultywowanie.
-

Ludzie różnią się od siebie zarówno prezentowanym zestawem mocnych stron charakteru, jak i stopniem ich nasilenia (Park i in., 2004).

Peterson i Seligman, konstruując nazwy mocnych stron charakteru, zastosowali tzw. metodę zestawiania synonimów (*piling on synonyms*), czyli nazywania jednej mocnej strony za pomocą zbioru określeń bliskoznacznych. Wbrew użytemu określeniu nie są to zawsze synonimy, dzięki czemu już w nazwie każdej z mocnych stron wyróżnione są jej różne aspekty (Peterson, Seligman, 2004; Park i in., 2004). W literaturze istnieje jeden katalog 24 mocnych stron autorstwa Petersona i Seligmana (2004), ale są dwa zestawy nazw dla owych mocnych stron. Istnieją również dwa główne narzędzia pomiaru. Pierwszym jest kwestionariusz VIA-IS – *Values in Action – Inventory of Strengths* stworzony przez Petersona i Seligmana (2004). Powstał on w wyniku działania instytutu *Values in Action* (VIA) założonego przez Neala Mayersona, a rozwijanego we współpracy z Martinem Seligmanem, Christopherem Petersonem i innymi psychologami reprezentującymi nurt pozytywny w psychologii. Drugim narzędziem jest kwestionariusz autorstwa Goldberga. Jak wszystkie jego narzędzia stworzone w ramach projektu IPIP (*International Personality Item Pool*, <http://ipip.ori.org/>) jest kwestionariuszem wolnego dostępu (*open access*). Ta forma pomiaru pozwala na stałe ulepszanie kwestionariusza, a przez to na coraz doskonalszy pomiar. Z tego względu zdecydowaliśmy się na adaptację kwestionariusza Goldberga, który w Polsce również będzie miał status *open access* i jest częścią polskiego projektu IPIP (www.ipip.edu.pl). Kwestionariusz do pomiaru mocnych stron nosi nazwę *International Personality Item Pool – Values in Action* (IPIP-VIA).

W literaturze polskiej znajdują się opracowania teoretyczne poruszające tematykę mocnych stron charakteru, m.in. autorstwa Trzebińskiej (2008) oraz Gulli i Tucholskiej (2007). Dostępny jest również polski przekład książki Linleya i Josepha (2007).

Trzebińska (2008) oraz Gulla i Tucholska (2007) tłumaczą nazwę *character strengths* jako *sily charakteru*. Ten sam termin użyty został również w polskim przekładzie książki Linleya i Josepha (2007). Zdecydowaliśmy się jednak zaproponować tłumaczenie tego pojęcia jako *mocne strony charakteru*. Skłoniły nas do tego następujące powody:

1. Nurt psychologii pozytywnej ma w Polsce krótką historię. Tematyka ta jest poruszana w nielicznych publikacjach naukowych. Istnieje również niewielka liczba badań z tego zakresu. Dlatego wydaje się zasadne podjęcie dyskusji w celu wskazania polskiej nazwy nowego konstruktu psychologicznego określanego w języku angielskim jako *character strengths*.
2. Słowo *sily* jest kalką angielskiego słowa *strengths*. Na podstawie konsultacji z językoznawcą uznaliśmy, że na gruncie języka polskiego odpowiedniejszym i bardziej poprawnym terminem będą *mocne strony*.
3. W przypadku *mocnych stron charakteru* istnieje intuicyjna nazwa przeciwieństwa dla nich – byłoby to określenie: *slabe strony charakteru*. Nazwa dla przeciwieństwa *sil charakteru* nie jest tak oczywista. W psychologii pozytywnej podkreśla się, że ważne jest zarówno skupienie się na stałym rozwoju i wzrastaniu człowieka, ale także eliminowanie tego, co nieprzystosowawcze i co w tym rozwoju przeszkadza (Seligman, Csikszentmihalyi, 2000). Z tego względu istnienie

terminu będącego przeciwieństwem *mocnych stron* może być pomocne w całościowym opisie człowieka.

4. Pojęcie *mocne strony* jest w języku polskim częściej używane w odniesieniu do opisu człowieka niż pojęcie *sily*. Gdy chcemy poprosić kogoś o opis siebie w kategoriach swoich pozytywnych cech – zadajemy pytanie: „Jakie są twoje mocne strony?”. Nie istnieje odpowiednik takiego pytania w przypadku *sil*.

W polskiej literaturze istnieją liczne rozbieżności w nazewnictwie mocnych stron charakteru z katalogu Petersona i Seligmana (2004). Dokonawszy szczegółowej analizy literatury polskiej i zagranicznej, zdecydowaliśmy się zaproponować własny zestaw nazw mocnych stron charakteru, częściowo bazujący na istniejących zestawach i je syntetyzujący, a częściowo je modyfikujący. Trzy powody skłoniły nas do takiej decyzji. Po pierwsze w wymienionych publikacjach pojawiają się najczęściej pojedyncze nazwy mocnych stron, bez charakterystycznej dla zarówno Petersona i Seligmana, jak i Goldberga metody zestawiania synonimów (*piling on synonyms*). Po drugie niektóre nazwy nie oddają istoty danej charakterystyki, jak choćby nazwa *zaradność*, która jest tłumaczeniem nazwy *persistence* [*perseverance, industriousness*]. W naszym tłumaczeniu zaproponowaliśmy nazwę *pracowitość/wytrwałość/upór*, ponieważ nazwa ta oddaje istotę tej mocnej strony charakteru – niepoddawanie się pomimo przeszkód, dążenie do celu pomimo napotkanych trudności. Inna kolejność określeń jest konsekwencją tego, że nazwa tej mocnej strony proponowana przez Goldberga zawiera je właśnie w takiej kolejności: *industry/perseverance/persistence*. Po trzecie wreszcie, wszystkie przywołane wcześniej polskie opracowania tłumaczą nazwy Petersona i Seligmana (2004), podczas gdy my proponujemy nazwy Goldberga z projektu IPIP (<http://ipip.ori.org/>). Nasza propozycja tłumaczenia oraz zestawienie dostępnych polskich tłumaczeń z nazwami mocnych stron w ujęciu Petersona i Seligmana oraz katalogiem mocnych stron według Goldberga podane są w tabeli 2.

Tabela 2
Zestawienie nazw mocnych stron charakteru (podzielonych na właściwe im cnoty) z katalogów Petersona i Seligmana (2004) wraz z polskimi tłumaczeniami oraz katalogu Goldberga wraz z proponowanymi przez nas tłumaczeniami

Nazwy mocnych stron proponowane przez Goldberga		Nazwy mocnych stron proponowane przez Petersona i Seligmana (2004)			
Proponowane tłumaczenie	Oryginał	Tłumaczenie Trzebińskiej (2008)	Tłumaczenie Gulli i Tuchołskiej (2007)	Peterson, Park (2007); tłum. A. Jaworska	
MĄDROŚĆ	WISDOM	MĄDROŚĆ	MĄDROŚĆ I WIEDZA	MĄDROŚĆ I WIEDZA	
Oryginalność/hwórczość	Originality/creativity	Twórczość	Twórczość	Kreatywność	
Ciekawość	Curiosity	Ciekawość	Ciekawość	Ciekawość	
Roządek/otwartość umysłu	Judgment/open-mindedness	Racjonalność	Otwartość umysłu	Ocena/myślenie krytyczne	
Pasja zdobywania wiedzy	Love of learning	Chęć uczenia się	Zamiatowanie do zdobywania wiedzy	Zamiatowanie do uczenia się	
Szerokie horyzonty umysłowe	Perspective/wisdom	Mądrość	Perspektywa	Perspektywa	
ODWAGA	COURAGE	ODWAGA	ODWAGA	ODWAGA	
Waleczność/dzielność	Valor/bravery	-	Dzielność	Dzielność	

Nazwy mocnych stron proponowane przez Goldberga	Nazwy mocnych stron proponowane przez Petersona i Seligmiana (2004)			
Proponowane tłumaczenie	Oryginał	Tłumaczenie Trzebińskiej (2008)	Tłumaczenie Guilli i Tuchołskiej (2007)	Peterson, Park (2007); tłum. A. Jaworska
Pracowitość/wytrwałość/ upór	Industry/perseverance/persistence	Persistence [perseverance, industriousness]	Zaradność	Wytrwałość
Spójność/szerokość/ autentyczność	Integrity/honesty/authenticity	Integrity [authenticity, honesty]	Koherencja	Autentyczność
Wierwa/entuzjazm/ witalność	Zest/enthusiasm/vitality	Vitality [zest, enthusiasm, vigor, energy]	Witalność	Entuzjazm
HUMANITARYZM	HUMANITARY	HUMANITY	CZŁOWIECZENSTWO	HUMANITARYZM
Zdolność do kochania	Capacity for love	Love	Miłość	Miłość
Życzliwość/ wspaniałomyślność	Kindness/generosity	Kindness [generosity, nurturance, care, compassion, altruistic love, "niceness"]	Dobroć	Dobroć
Inteligencja społeczna/ emocjonalna/wgląd w siebie	Social/personal/emotional intelligence	Social intelligence [emotional intelligence, personal intelligence]	Inteligencja społeczna	Inteligencja społeczna
SPRAWIEDLIWOŚĆ	JUSTICE	JUSTICE	SPRAWIEDLIWOŚĆ	SPRAWIEDLIWOŚĆ
Przynależność/ zespolowość	Citizenship/teamwork	Citizenship [social responsibility, loyalty, teamwork]	Zespołowość	Zdolność do współpracy
Równość/uczciwość	Equity/fairness	Fairness	Lojalność	Bezstronność
Przywódcztwo	Leadership	Leadership	Przywódczość	Uczciwość
			Zdolności przywódcze	Przywódcztwo
				Postawa obywatelska/praca zespołowa

Nazwy mocnych stron proponowane przez Goldberga		Nazwy mocnych stron proponowane przez Petersona i Seligmana (2004)			
Proponowane tłumaczenie	Oryginał	Tłumaczenie Trzebińskiej (2008)	Tłumaczenie Guilli i Tuchołskiej (2007)	Peterson, Park (2007); tłum. A. Jaworska	
UMIARKOWANIE	TEMPERANCE	POWŚCIĄGLIWOŚĆ	UMIAR	UMIAR	
Umiejętność przebaczenia/ okazania litości	Forgiveness/mercy	Wybaczenie	Wielko- duszość	Przebaczenie/ mitosierdzie	
Skromność/pokora	Modesty/humility	Skromność	Skromność	Skromność/pokora	
Roztropność	Prudence	Rozwaga	Rozwaga	Roztropność	
Samoregulacja/ samokontrola	Self-regulation/self-control	Samokontrola	Samoregulacja	Samokontrola/ samoregulacja	
TRANSCENDENCJA	TRANSCENDENCE	TRANSCENDENCJA	TRANSCEDENCJA	TRANSCENDENCJA	
Podziw dla piękna	Appreciation for beauty	Podziw dla piękna	Docenianie piękna i doskonałości	Szacunek/docenianie piękna i doskonałości	
Wdzięczność	Gratitude	Wdzięczność	Wdzięczność	Wdzięczność	
Nadzieja/optymizm	Hope/optimism	Nadzieja	Nadzieja	Nadzieja	
Humor/wesołość	Humor/playfulness	Poczucie humoru	Humor	Pogoda ducha	
Duchowość/religijność	Spirituality/ religiousness	Duchowość [faith, purpose]	Religijność	Duchowość	

W tabeli 3 znajdują się krótkie charakterystyki mocnych stron charakteru z katalogu stworzonego przez Petersona i Seligmana (2004). Ponieważ adaptujemy kwestionariusz z projektu IPIP, dlatego też odtąd stosujemy w artykule właśnie te nazwy.

Tabela 3

Charakterystyka mocnych stron charakteru (Park, Peterson, 2010)

Transcendencja (*transcendence*):

- Podziw dla piękna (*appreciation of beauty*) – dostrzeganie i docenianie piękna, doskonałości oraz przejawów zdolności u innych we wszystkich dziedzinach życia (sztuce, matematyce, otoczeniu, codzienności).
- Wdzięczność (*gratitude*) – dostrzeganie i docenianie wszystkich dobrych rzeczy, które spotykają daną osobę; poświęcanie czasu na wyrażanie podziękowań.
- Nadzieja/optymizm (*hope/optimism*) – oczekiwanie, że przyszłość przyniesie to, co najlepsze; wkładanie wysiłku, aby tak się stało; wiara, że dobrą przyszłość można wypracować.
- Humor/wesołość (*humor/playfulness*) – skłonność do żartów, śmiania się i rozbawiania innych; dostrzeganie pozytywnych stron wydarzeń.
- Duchowość/religijność (*spirituality/religiousness*) – posiadanie spójnych przekonań dotyczących celu i sensu istnienia wszechświata; posiadanie przekonań dotyczących sensu życia, które mają wpływ na zachowanie i są źródłem ulgi lub pociechy.

Umiarkowanie (*temperance*):

- Umiejętność przebaczenia/okazania litości (*forgiveness/mercy*) – umiejętność przebaczenia tym, którzy popełnili błąd; akceptowanie niedoskonałości innych; dawanie innym drugiej szansy; niechęć do zemsty.
- Skromność/pokora (*modesty/humility*) – nieprzechwalanie się swoimi osiągnięciami; niezabieganie o uwagę; trafna ocena siebie i swojej wyjątkowości.
- Roztropność (*prudence*) – ostrożność przy dokonywaniu wyborów; unikanie zbędnego ryzyka; mówienie i robienie tego, czego potem nie trzeba żałować.
- Samoregulacja/samokontrola (*self-regulation/self-control*) – kontrolowanie swoich czynów, emocji, pokus; zdyscyplinowanie.

Sprawiedliwość (*justice*):

- Przynależność/zespołowość (*citizenship/teamwork*) – dobre funkcjonowanie w roli członka zespołu; lojalność wobec grupy; wykonywanie swojej części pracy.
- Równość/uczciwość (*equity/fairness*) – traktowanie ludzi w równy sposób, według zasad sprawiedliwości i równości; niekierowanie się osobistymi sentymentami przy wydawaniu sądów; dawanie wszystkim równych szans.
- Przywództwo (*leadership*) – motywowanie wszystkich członków swojej grupy do wykonywania pracy, a jednocześnie budowanie dobrych relacji w grupie.

Humanitaryzm (*humanitary*):

- Zdolność do kochania (*capacity for love*) – ceniecie bliskich relacji z ludźmi, w szczególności z tymi, którzy odwzajemniają tę troskę; chęć bycia blisko z innymi.
- Życzliwość/wspaniałomyślność (*kindness/generosity*) – wyświadczanie innym przysług i robienie dobrych uczynków; pomoc innym; dbanie o innych.
- Inteligencja społeczna/emocjonalna/wgląd w siebie (*social/personal/emotional intelligence*) – bycie świadomym własnych i cudzych uczuć i motywacji; wiedza, co zrobić i powiedzieć w różnych sytuacjach; rozumienie dlaczego ludzie zachowują się w określony sposób.

Odwaga (*courage*):

- Waleczność/dzielność (*valor/bravery*) – niewycofywanie się w obliczu zagrożenia, wyzwania lub bólu; mówienie tego, co jest słuszne, prawdziwe, nawet w obliczu sprzeciwu innych; działanie w zgodzie ze swoimi przekonaniami.

- Pracowitość/wytrwałość/upór (*industry/perseverance/persistence*) – kończenie tego, co się zaczęło, wytrwałość w dążeniu do celu, pomimo przeszkód; czerpanie przyjemności z ukończenia zadania.
- Spójność/szczerość/autentyczność (*integrity/honesty/authenticity*) – mówienie prawdy; pokazywanie swojej prawdziwej twarzy, bycie szczerym w działaniu; nieudawanie kogoś, kim się nie jest; branie odpowiedzialności za swoje czyny.
- Werwa/entuzjizm/witalność (*zest/enthusiasm/vitality*) – podchodzenie do codziennego życia z zapałem i energią; traktowanie życia jako przygodę; życie pełnią życia.

Mądrość (*wisdom*):

- Oryginalność/twórczość (*originality/creativity*) – rozważanie nowych i efektywnych sposobów robienia czegoś (zawierają się tu także osiągnięcia artystyczne, ale ta mocna strona się do nich nie sprowadza).
- Ciekawość (*curiosity*) – uważanie wielu rzeczy za interesujące, fascynujące; eksplorowanie i odkrywanie czegoś nowego; zaciekawienie tym, czego się doświadcza.
- Rozsądek/otwartość umysłu (*judgment/open-mindedness*) – wnikliwe rozważanie rzeczy i badanie zagadnień z wielu stron; dokładne ważenie argumentów za i przeciw czemuś; bycie zdolnym do zmiany swoich poglądów w obliczu dowodów, które im przeczą.
- Pasja zdobywania wiedzy (*love of learning*) – opanowywanie nowych zdolności i działów wiedzy; ta mocna strona jest podobna do ciekawości, ale odróżnia ją celowa chęć zdobywania coraz szerszej wiedzy z danego zakresu.
- Szerokie horyzonty umysłowe (*perspective/wisdom*) – zdolność do postrzegania i przedstawiania świata w sposób spójny i sensowny.

PROBLEM BADAŃ WŁASNYCH

Celem badań było przygotowanie polskiej wersji kwestionariusza do pomiaru mocnych stron charakteru autorstwa Goldberga *International Personality Item Pool – Values in Action* (IPIP-VIA).

Rzetelność skal została oszacowana na podstawie wskaźników alfy Cronbacha. Trafność została oceniona za pomocą porównania uzyskanych różnic międzypłciowych w Polsce w badaniu za pomocą IPIP-VIA z badaniem w Wielkiej Brytanii przy użyciu kwestionariusza *Values in Action – Inventory of Strengths* (VIA-IS) Petersona i Seligmana (2004) w badaniach Linleya, Maltbyego, Wooda, Josepha, Harringtona, Petersona, Park i Seligmana (2007).

METODA

IPIP-VIA to kwestionariusz stworzony przez Goldberga w ramach projektu IPIP (<http://ipip.ori.org/>) służący do mierzenia mocnych stron charakteru, wymienionych w tabeli 3. Składa się z 213 itemów (od 7 do 11 stwierdzeń w każdej ze skal). W przeciwieństwie do kwestionariusza VIA-IS Petersona i Seligmana (2004) zawiera zarówno stwierdzenia wprost (np. *Często wyrażam swoją opinię, nawet wśród ludzi o przeciwnych poglądach* dla skali waleczność/dzielność/odwaga) jak i odwrócone (np. *Nie widzę potrzeby, aby dziękować osobom, które są życzliwe wobec mnie* dla skali wdzięczność). Badani mają za zadanie ustosunkować się do podanych stwierdzeń i udzielić odpowiedzi na skali likertowskiej od 1 – *zdecydowanie się nie zgadzam* do 5 – *zdecydowanie się zgadzam*.

Podczas polskiej adaptacji kwestionariusza IPIP-VIA dbaliśmy zarówno o wierne przetłumaczenie pozycji z oryginalnego narzędzia, jak również trafne oddanie

charakterystyki danej mocnej strony charakteru zawartej w podręczniku Petersona i Seligmana (2004). Proces translacji składał się z następujących etapów: (1) tłumaczenie itemów przez autorów polskiej adaptacji kwestionariusza, (2) konsultacja tłumaczenia w grupie pięciu osób posługujących się językiem angielski i znających problematykę mocnych stron charakteru. Specyfiką itemów IPIP jest to, że są one dość krótkie i sformułowane w prostym języku. Dlatego też tłumaczenie, poza nielicznymi wyjątkami, było tłumaczeniem dosłownym.

W badaniu wzięło udział $N = 908$ osób (64,1% kobiet i 35,9% mężczyzn) w wieku od 18 do 78 lat ($M = 28,58$; $SD = 12,76$). Kwestionariusz użyty w badaniu miał formę papier-ołówek. Badanie przeprowadzone zostało przez specjalnie przygotowanych do tego zadania studentów. Każdy z nich badał od 4 do 10 dorosłych osób.

WYNIKI

W tabeli 4 znajdują się: średnia, odchylenie standardowe, skośność i kurtoza wszystkich skal kwestionariusza IPIP-VIA. Średnie poszczególnych mocnych stron charakteru osiągają wyniki od 2,98 (duchowość/religijność) do 3,90 (spójność/szczerłość/autentyczność). Skośność i kurtoza wskazują na rozkłady skal zbliżone do normalnych.

Tabela 4

Statystyki opisowe skal w polskiej wersji kwestionariusza IPIP-VIA

Skala	M	SD	Skośność	Kurtoza
Podziw dla piękna	3,46	0,70	-0,28	0,14
Wdzięczność	3,87	0,61	-0,41	0,19
Nadzieja/ optymizm	3,48	0,58	-0,21	0,13
Humor/wesołość	3,65	0,61	-0,14	0,08
Duchowość/religijność	3,58	0,88	-0,54	-0,35
Umiejętność przebaczenia/okazania litości	3,29	0,62	-0,32	0,31
Skromność/pokora	3,20	0,59	-0,24	0,19
Roztropność	3,45	0,57	-0,35	0,36
Samoregulacja/samokontrola	2,98	0,57	-0,05	0,01
Przynależność/zespołowość	3,44	0,53	-0,37	0,12
Równość/uczciwość	3,75	0,54	-0,48	0,48
Przywództwo	3,53	0,63	-0,15	0,16
Zdolność do kochania	3,84	0,59	-0,50	-0,01
Życzliwość/wspaniałomyślność	3,71	0,54	-0,49	0,95
Inteligencja społeczna/emocjonalna/wgląd w siebie	3,50	0,54	-0,13	0,43
Waleczność/dzielność	3,26	0,51	0,02	0,56
Pracowitość/wytrwałość/upór	3,45	0,57	-0,08	0,14
Spójność/szczerłość/autentyczność	3,90	0,53	-0,55	0,32
Werwa/entuzjazm/witalność	3,48	0,56	-0,13	0,16
Oryginalność/twórczość	3,45	0,68	0,02	0,02
Ciekawość	3,70	0,58	-0,16	-0,12
Rozsądek/otwartość umysłu	3,67	0,53	-0,14	0,25
Pasja zdobywania wiedzy	3,52	0,65	-0,09	-0,21
Szerokie horyzonty umysłowe	3,68	0,51	-0,21	0,14

W tabeli 5 znajdują się korelacje skal kwestionariusza IPIP-VIA. Najwyższa korelacja dodatnia jest między skalami werwa/entuzjizm/witalność i ciekawość (0,68), a najwyższa korelacja ujemna między skalami skromność/pokora i oryginalność (-0,43).

Tabela 5
Korelacje skal w polskiej wersji IPIP-VIA

WD	NADZ	HUM	DUCH	PIEK	PRZEB	SKR	ROZT	SAM	PRZYN	ROWN	PRZYW	ZD_K	ZYCZ	INT_SP	WAL	PRAC	SPOJ	WER	ORYG	CIEK	ROZS	PAS_ZD
HOR	0,43**	0,52**	0,41**	0,21**	0,32**	0,16**	-0,05	0,23**	0,19**	0,32**	0,36**	0,49**	0,48**	0,41**	0,52**	0,43**	0,38**	0,48**	0,49**	0,42**	0,58**	0,47**
PAS_ZD	0,36**	0,37**	0,25**	0,21**	0,47**	0,16**	-0,08**	0,11**	0,17**	0,19**	0,28**	0,30**	0,20**	0,37**	0,32**	0,30**	0,24**	0,43**	0,45**	0,66**	0,41**	
ROZS	0,34**	0,34**	0,20**	0,22**	0,30**	0,18**	0,17**	0,49**	0,38**	0,17**	0,44**	0,33**	0,30**	0,36**	0,20**	0,47**	0,47**	0,56**	0,17**	0,39**		
CIEK	0,54**	0,61**	0,45**	0,23**	0,46**	0,19**	-0,09**	0,10**	0,17**	0,33**	0,35**	0,47**	0,47**	0,44**	0,46**	0,39**	0,40**	0,68**	0,57**			
ORYG	0,19**	0,43**	0,52**	-0,01	0,28**	-0,05	-0,43**	-0,26**	0,01	0,23**	0,01	0,42**	0,27**	0,20**	0,51**	0,56**	0,18**	0,09**	0,54**			
WER	0,46**	0,64**	0,48**	0,22**	0,31**	0,18**	-0,09**	0,10**	0,29**	0,41**	0,31**	0,53**	0,51**	0,41**	0,58**	0,49**	0,48**					
SPOJ	0,50**	0,43**	0,26**	0,29**	0,29**	0,33**	0,34**	0,45**	0,31**	0,42**	0,64**	0,42**	0,55**	0,57**	0,31**	0,19**	0,40**					
PRAC	0,23**	0,37**	0,11**	0,18**	0,17**	0,06	0,20**	0,37**	0,54**	0,20**	0,32**	0,39**	0,30**	0,28**	0,30**	0,30**						
WAL	0,18**	0,41**	0,40**	0,01	0,18**	-0,07**	-0,35**	-0,19**	0,10**	0,25**	0,05	0,48**	0,33**	0,17**	0,50**							
INT_SP	0,38**	0,49**	0,53**	0,17**	0,36**	0,16**	-0,13**	0,08**	0,17**	0,42**	0,32**	0,57**	0,44**	0,46**								
ZYCZ	0,59**	0,37**	0,38**	0,33**	0,46**	0,48**	0,20**	0,28**	0,14**	0,50**	0,66**	0,44**	0,52**									
ZD_K	0,56**	0,53**	0,41**	0,22**	0,27**	0,22**	0	0,20**	0,09**	0,50**	0,42**	0,50**										
PRZYW	0,39**	0,46**	0,44**	0,21**	0,26**	0,17**	-0,11**	0,11**	0,20**	0,54**	0,33**											
ROWN	0,50**	0,32**	0,18**	0,37**	0,41**	0,54**	0,44**	0,51**	0,26**	0,35**												
PRZYN	0,41**	0,40**	0,45**	0,21**	0,18**	0,20**	-0,03	0,10**	0,09**													
SAM	0,12**	0,23**	-0,03	0,19**	0,06	0,15**	0,26**	0,38**														
ROZT	0,31**	0,15**	-0,09**	0,38**	0,22**	0,31**	0,51**															
SKR	0,15**	-0,04	-0,26**	0,23**	0,08**	0,31**																
PRZEB	0,40**	0,22**	0,05	0,32**	0,28**																	
PIEK	0,47**	0,28**	0,18**	0,36**																		
DUCH	0,48**	0,26**	0,11**																			
HUM	0,35**	0,44**																				
NADZ	0,50**																					

Adnotacja. WD-wdzięczność; NADZ-nadzieja/ optymizm; HUM-humor/wesołość; DUCH-duchowość/religijność; PIEK-podziw dla piękna; PRZEB-umiejętność przebaczenia/okazania litości; SKR-skromność/pokora; ROZT-roztropność; SAM-samokontrola/samoregulacja; PRZYN-przynależność/zespołowość; ROWN-równość/uczciwość; PRZYW-przywódczość; ZD_K-zdolność do kochania; ZYCZ-życliwość/współczynniki; INT_SP-inteligencja społeczna/emocjonalna/wgląd w siebie; WAL-waleczność/dzielność; PRAC-pracowitość/wytrwałość/upór; SPOJ-spójność/szczerość/autentyczność; WER-werwa/entuzjizm/witalność; ORYG-oryginalność/twórczość; CIEK-ciekawość; ROZS-rozsądek/otwartość umysłu; PAS_ZD-pasja zdobywania wiedzy; HOR-szerokie horyzonty umysłowe.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

W celu oceny rzetelności narzędzia dla wszystkich skal w kwestionariuszu obliczono współczynnik alfy Cronbacha, a dla itemów – moc dyskryminacyjną. Wyniki tych analiz ilustruje tabela 6.

Tabela 6

Alfa Cronbacha (w nawiasie) i moc dyskryminacyjna itemów

Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna
Wdzięczność (0,76)		Nadzieja/ optymizm (0,67)		Humor/wesołość (0,80)	
VIA18r	0,29	VIA7	0,48	VIA1	0,38
VIA28	0,46	VIA43	0,40	VIA37	0,54
VIA64	0,36	VIA60r	0,39	VIA72r	0,56
VIA90r	0,49	VIA79	0,45	VIA73	0,34
VIA100	0,47	VIA115	0,40	VIA109	0,59
VIA136	0,61	VIA126r	0,28	VIA135r	0,49
VIA168	0,54	VIA150	0,33	VIA145	0,46
VIA190	0,54	VIA187r	0,29	VIA174	0,56
				VIA191r	0,46
Duchowość/religijność (0,88)		Podziw dla piękna (0,79)		Umiejętność przebaczenia/ okazania litości (0,73)	
VIA2	0,79	VIA24r	0,28	VIA6r	0,44
VIA38	0,43	VIA25	0,47	VIA34	0,55
VIA69r	0,66	VIA61	0,44	VIA70	0,39
VIA74	0,69	VIA97	0,67	VIA78r	0,19
VIA110	0,49	VIA133	0,58	VIA106	0,42
VIA132r	0,59	VIA165	0,47	VIA142	0,54
VIA146	0,76	VIA188	0,49	VIA172	0,49
VIA176	0,34	VIA206	0,51	VIA194	0,34
VIA197	0,82			VIA209	0,36
Skromność/pokora (0,71)		Roztropność (0,66)		Samoregulacja/samokontrola (0,69)	
VIA20	0,24	VIA16	0,34	VIA19	0,41
VIA33r	0,49	VIA42r	0,33	VIA36r	0,23
VIA56	0,30	VIA52	0,34	VIA55	0,44
VIA92	0,46	VIA88	0,33	VIA91	0,26
VIA102r	0,40	VIA124	0,29	VIA105r	0,32
VIA128	0,41	VIA157	0,43	VIA127	0,45
VIA161	0,39	VIA181	0,25	VIA138r	0,31
VIA184	0,40	VIA201	0,35	VIA160	0,29
VIA203	0,33	VIA210	0,43	VIA163r	0,36
				VIA195r	0,25
				VIA208r	0,45

Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna
Przynależność/zespołowość (0,68)		Równość/uczciwość (0,74)		Przywództwo (0,76)	
VIA11	0,27	VIA17	0,31	VIA12r	0,47
VIA47	0,43	VIA39r	0,43	VIA31	0,41
VIA51r	0,46	VIA53	0,41	VIA67	0,51
VIA83	0,41	VIA89	0,44	VIA84r	0,52
VIA117r	0,21	VIA108r	0,32	VIA103	0,42
VIA119	0,23	VIA125	0,55	VIA139	0,44
VIA175r	0,24	VIA158	0,48	VIA147r	0,55
VIA211r	0,51	VIA182	0,48		
VIA213r	0,48	VIA202	0,40		
Zdolność do kochania (0,74)		Życzliwość/ wspinałomyślność (0,72)		Inteligencja społeczna/ emocjonalna/wgląd w siebie (0,68)	
VIA9r	0,34	VIA3r	0,34	VIA5	0,35
VIA32	0,28	VIA35	0,45	VIA41	0,30
VIA68	0,41	VIA71	0,52	VIA63r	0,39
VIA81r	0,42	VIA75r	0,53	VIA77	0,42
VIA104	0,36	VIA107	0,54	VIA113	0,46
VIA140	0,53	VIA141r	0,21	VIA149	0,43
VIA144r	0,45	VIA143	0,23	VIA178	0,41
VIA170	0,49	VIA173	0,41		
VIA193	0,50	VIA196	0,37		
		VIA212	0,42		
Waleczność/dzielność (0,69)		Pracowitość/wytrwałość/upór (0,68)		Spójność/szczerość/ autentyczność (0,75)	
VIA21r	0,11	VIA13	0,45	VIA14	0,48
VIA26	0,54	VIA48r	0,53	VIA45r	0,43
VIA62	0,55	VIA49	0,46	VIA50	0,54
VIA93r	0,21	VIA85	0,53	VIA86	0,46
VIA98	0,34	VIA114r	0,23	VIA111r	0,27
VIA134	0,25	VIA121	0,26	VIA122	0,51
VIA155r	0,30	VIA154	0,34	VIA156	0,38
VIA166	0,30	VIA171r	0,24	VIA167r	0,51
VIA189	0,48			VIA200r	0,33
VIA204r	0,42				

Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna	Item	Moc dyskryminacyjna
Werwa/entuzjizm/witalność (0,71)		Oryginalność/twórczość (0,83)		Ciekawość (0,80)	
VIA4	0,42	VIA8	0,60	VIA15r	0,39
VIA40	0,22	VIA44	0,59	VIA29	0,47
VIA66r	0,32	VIA57r	0,52	VIA65	0,39
VIA76	0,44	VIA80	0,59	VIA87r	0,52
VIA112	0,52	VIA116	0,64	VIA101	0,55
VIA129r	0,43	VIA123r	0,56	VIA137	0,60
VIA148	0,40	VIA152	0,51	VIA151r	0,54
VIA177	0,24	VIA183r	0,50	VIA169	0,48
VIA198	0,48			VIA192	0,48
				VIA207	0,36
Rozsądek/otwartość umysłu (0,76)		Pasja zdobywania wiedzy (0,78)		Szerokie horyzonty umysłowe (0,72)	
VIA23	0,41	VIA10	0,43	VIA22	0,34
VIA27r	0,38	VIA46	0,37	VIA30r	0,33
VIA59	0,47	VIA54r	0,39	VIA58	0,40
VIA95	0,32	VIA82	0,56	VIA94	0,33
VIA96r	0,38	VIA118	0,52	VIA99r	0,41
VIA131	0,52	VIA120r	0,39	VIA130	0,44
VIA164	0,56	VIA153	0,57	VIA159r	0,37
VIA186	0,51	VIA179r	0,39	VIA162	0,44
VIA205	0,44	VIA180	0,40	VIA185	0,48
		VIA199	0,52		

Powyższa tabela pokazuje, że rzetelność siedmiu skal (nadzieja/ optymizm, roztropność, samoregulacja/samokontrola, przynależność/zespołowość, inteligencja społeczna/emocjonalna/wgląd w siebie, waleczność/dzielność, pracowitość/wytrwałość/upór) jest zadowalająca ($\alpha > 0,60$), a pozostałych siedemnastu – dość wysoka ($\alpha > 0,70$). Oznacza to, że polska adaptacja kwestionariusza IPIP-VIA ma satysfakcjonującą rzetelność.

W celu badania trafności porównaliśmy dane zebrane przy pomocy polskiej wersji IPIP-VIA z badaniem przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej przy użyciu kwestionariusza VIA-IS pod względem różnic międzypłciowych w posiadaniu 24 mocnych stron charakteru (Linley i in., 2007). Zestawienie tych wyników znajduje się w tabeli 7.

Tabela 7

Różnice międzypłciowe i wielkość efektu η^2 w polskiej adaptacji kwestionariusza IPIP-VIA i w badaniu Linleya i in. (2007, s. 347)

Mocna strona charakteru	IPIP-VIA (niniejsze badanie)				VIA-IS (Linley i in., 2007)			
	M	K	F	η^2	M	K	F	η^2
Wdzięczność	3,74	3,95	25,34***	,028	3,44	3,69	686,84***	,039
Nadzieja/optyzmizm	3,50	3,47	0,84	,001	3,32	3,35	6,36**	,000
Humor/wesołość	3,68	3,64	0,69	,001	3,67	3,65	5,64**	,000
Duchowość/religijność	3,35	3,71	33,70***	,037	2,78	2,95	134,97***	,008
Podziw dla piękna	3,28	3,57	37,53***	,041	3,54	3,74	366,35***	,021
Umiejętność przebaczenia/ okazania litości	3,18	3,35	14,42***	,016	3,52	3,55	7,44**	,000
Skromność/pokora	3,12	3,25	10,13**	,011	3,21	3,25	18,22***	,001
Roztropność	3,37	3,50	11,62**	,013	3,27	3,33	50,68***	,003
Samoregulacja/samokontrola	3,00	2,97	0,54	,001	3,21	3,14	64,23***	,004
Przynależność/zespołowość	3,34	3,50	17,88***	,020	3,47	3,57	163,31***	,009
Równość/uczciwość	3,60	3,84	40,92***	,044	3,87	3,95	104,33***	,006
Przywództwo	3,50	3,54	1,07	,001	3,61	3,69	86,75***	,005
Zdolność do kochania	3,77	3,89	8,84**	,010	3,58	3,82	614,31***	,035
Życzliwość/ wspiałaomyślność	3,56	3,81	44,45***	,048	3,71	3,92	700,06***	,039
Inteligencja społeczna/ emocjonalna/wgląd w siebie	3,43	3,54	8,43**	,009	3,54	3,73	451,19***	,026
Waleczność/dzielność	3,32	3,22	6,90**	,008	3,51	3,57	31,63***	,002
Pracowitość/wytrwałość/upór	3,45	3,45	0,01	,000	3,36	3,46	77,49***	,005
Spójność/szczerłość/ autentyczność	3,80	3,96	18,50***	,020	3,73	3,82	132,71***	,008
Werwa/entuzjazm/witalność	3,49	3,48	0,03	,000	3,33	3,40	40,62***	,002
Oryginalność/twórczość	3,56	3,39	12,33***	,014	3,79	3,59	337,89***	,019
Ciekawość	3,72	3,69	0,55	,001	3,85	3,89	17,32***	,001
Rozsądek/otwartość umysłu	3,66	3,68	0,14	,000	3,95	3,91	28,08***	,002
Pasja zdobywania wiedzy	3,45	3,56	6,16*	,007	3,79	3,88	79,86***	,005
Szerokie horyzonty umysłowe	3,63	3,71	5,04*	,006	3,63	3,61	4,02**	,000

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; M – mężczyźni; K – kobiety.

W badaniu Linleya i in. (2007) różnice międzypłciowe były istotne we wszystkich skalach, co przynajmniej częściowo mogło być spowodowane liczebnością próby ($N = 17\ 054$ osób). W naszej adaptacji kwestionariusza IPIP-VIA różnice międzypłciowe okazały się istotne statystycznie w szesnastu skalach (wdzięczność, duchowość/religijność, podziw dla piękna, umiejętność przebaczenia/okazania litości,

skromność/pokora, roztropność, przynależność/zespołowość, równość/uczciwość, zdolność do kochania, życzliwość/wspaniałomyślność, inteligencja społeczna/emocjonalna/wgląd w siebie, waleczność/dzielność, spójność/szczerowość/autentyczność, oryginalność/twórczość, pasja zdobywania wiedzy, szerokie horyzonty umysłowe), a w dwunastu spośród nich η^2 osiągała wyniki wyższe niż w badaniu Linleya i in. (2007) (wyjątek stanowiły skale wdzięczności, zdolności do kochania, inteligencji społecznej/emocjonalnej/wglądu w siebie oraz oryginalności/twórczości).

Porównując te dwa badania, okazało się również, że większość różnic międzypłciowych w zakresie mocnych stron charakteru ma ten sam charakter w naszym badaniu i w badaniu Linleya i in. (2007). Wyjątek stanowią dwie skale – waleczność/dzielność (w której w polskim badaniu to mężczyźni osiągnęli istotnie wyższe wyniki) i szerokie horyzonty umysłowe (w której w polskim badaniu kobiety osiągały istotnie wyższe wyniki).

DYSKUSJA

Polska adaptacja kwestionariusza IPIP-VIA służącego do mierzenia mocnych stron charakteru okazuje się mieć dobre własności psychometryczne. Skale mają rozkłady zbliżone do normalnych. Rzetelność skal mierzona za pomocą alfy Cronbacha jest zadowalająca

Badanie wzajemnego skorelowania skal wskazuje, że w wielu przypadkach skale są ze sobą dość silnie związane. Podobne wyniki uzyskali również twórcy niemieckiej adaptacji kwestionariusza VIA-IS (Ruch i in., 2010). Wynik taki może być skutkiem tego, że wszystkie skale mierzą pożądane i cenne charakterystyki człowieka, stąd nie są od siebie niezależne. Zarazem jednak nie są to korelacje zbyt wysokie, zatem uzasadnione jest wstępne traktowanie ich jako wskaźników różnych mocnych stron. W obecnym kształcie kwestionariusze do pomiaru mocnych stron, zarówno IPIP-VIA, jak i VIA-IS, są w zasadzie kwestionariuszami do pomiaru 24 zmiennych, przy czym relacje między nimi i struktura tych zmiennych jest aktualnie przedmiotem dyskusji (np. Brdar, Kashdan, 2010; McGrath, 2012; Peterson, Park, Pole, D'Andrea, Seligman, 2008; Ruch i in., 2010; Shryack, Steger, Krueger, Kallie, 2010). Jest to jednak temat na osobny artykuł, dlatego też ten wątek nie został tu podjęty i zaprezentowane zostały wstępne wyniki dotyczące jakości kwestionariusza IPIP-VIA.

Trafność narzędzia oceniona została na podstawie porównania wyników uzyskiwanych przez kobiety i mężczyzn w dwóch badaniach – polskim i angielskim. Okazuje się, że niemal wszystkie różnice istotne statystycznie (czternaście z szesnastu) w polskim badaniu mają ten sam charakter, co w badaniu prowadzonym przez Linleya i in. (2007). Wyjątek stanowią skale waleczność/dzielność oraz szerokie horyzonty umysłowe, w których zależności otrzymane w naszym badaniu były odwrotne niż w badaniu angielskim. Rozbieżności te mogą wynikać z różnic kulturowych. Wyniki przez nas otrzymane są w naszej kulturze zgodne z intuicją – w skali waleczność/dzielność, która związana jest z byciem odważnym w obliczu niebezpieczeństwa, trudności, wstawianiem się za innych, którzy są w potrzebie, wyższe wyniki osiągają mężczyźni. W skali szerokie horyzonty umysłowe, która oznacza posiadanie spójnych i sensownych spostrzeżeń dotyczących świata, zjawisk oraz

umiejętność przyjmowania cudzej perspektywy, rozumienie potrzeb innych – wyższe wyniki osiągają kobiety.

Podsumowując, IPIP-VIA jest kwestionariuszem, który może być stosowany w badaniach naukowych. Ze względu na to, że mierzy on mocne strony – może znaleźć w dalszej perspektywie zastosowanie np. w rekrutacji (określenie, które mocne strony są najbardziej przydatne na danym stanowisku), a także w edukacji (określenie, które mocne strony związane są z sukcesami szkolnymi). Jednak, jako że prezentowane tutaj wyniki są wynikami wstępnymi, zanim to nastąpi, niezbędne są dalsze badania. Powinny zostać zbadane: trafność czynnikowa i kryterialna narzędzia oraz rzetelność rozumiana zarówno jako zgodność wewnętrzna, jak i stabilność zewnętrzna.

Bibliografia

- Biswas-Diener, R. (2006). From the equator to the North Pole: A study of character strengths. *Journal of Happiness Studies*, 7, 293–310.
- Brdar, I., Kashdan, T. B. (2010). Character strengths and wellbeing in Croatia: An empirical investigation of structure and correlates. *Journal of Research in Personality*, 44, 151–154.
- Carr, A. (2004). *Positive psychology. The science of happiness and human strengths*. Londyn: Bruner-Routledge.
- Dahlsgaard, K., Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2005). Shared virtues: The convergence of valued human strengths across culture and history. *Review of General Psychology*, 9(3), 203–213.
- Gulla, B., Tucholska, K. (2007). Psychologia pozytywna: cele naukowo-badawcze i aplikacyjne oraz sposób ich realizacji. *Studia z psychologii w KUL*, 14, 133–152.
- Joseph, S., Linley, P. A. (red.). (2007). *Psychologia pozytywna w praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Linley, P. A., Maltby, J., Wood, A. M., Joseph, S., Harrington, S., Peterson, C., Park, N., Seligman, M. E. P. (2007). Character strengths in the United Kingdom: The VIA Inventory of Strengths. *Personality and Individual Differences*, 43, 341–351.
- McGrath, R. (2012). Scale- and item-level factor analyses of the VIA Inventory of Strengths. *Assessment*, Online first.
- Park, N. (2009). Character strengths (VIA). W: S. J. Lopez (red.), *The encyclopedia of positive psychology. Volume 1 A-M* (s. 135–141). Malden: Blackwell.
- Park, N., Peterson, C. (2010). Does it matter where we live? The urban psychology of character strengths. *American Psychologist*, 65(6), 535–547.
- Park, N., Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(5), 603–619.
- Peterson, C. (2006). The Values in Action (VIA) Classification of Strengths. W: M. Csikszentmihalyi, I. S. Csikszentmihalyi (red.), *A Life Worth Living: Contributions to Positive Psychology* (s.29–48). Nowy Jork: Oxford University Press.
- Peterson, C., Park, N. (2007). Klasyfikacja i pomiar sił charakteru: implikacje dla praktyki. W: P. A. Linley, S. Joseph (red.), *Psychologia pozytywna w praktyce* (s.263–283). Warszawa: PWN.

- Peterson, C., Park, N., Pole, N., D'Andrea, W., Seligman, M. E. P. (2008). Strengths of character and posttraumatic growth. *Journal of Traumatic Stress, 21*, 214–217.
- Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2003). Character strengths before and after September 11. *Psychological Science, 14*(4), 381–384.
- Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Nowy Jork: Oxford University Press.
- Ruch, W., Proyer, R. T., Harzer, C., Park, N., Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2010). Values in Action Inventory of Strengths (VIA-IS). Adaptation and validation of the German version and the development of a peer-rating form. *Journal of Individual Differences, 31*(4), 138–149.
- Seligman, M. E. P. (2002). Positive psychology, positive prevention and positive therapy. W: C. R. Snyder, S. J. Lopez (red.), *Handbook of positive psychology* (s. 3–9). Nowy Jork: Oxford University Press.
- Seligman, M. E. P., Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist, 55*(1), 5–14.
- Shryack, J., Steger, M. F., Krueger, R. F., Kallie, C. S. (2010). The structure of virtue: An empirical investigation of the dimensionality of the Virtues in Action Inventory of Strengths. *Personality and Individual Differences, 48*, 714–719.
- Trzebińska, E. (2008). *Psychologia pozytywna*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.